

Nota

Verslag van resultaten Landschappelijke boringen en proefsleuven

Dilbeek Eganoweide (prov. Vlaams-Brabant)

Auteurs: Pierre LEGRAND, Bert
MESTDAGH, Jana BAS
Redactie: Bart BARTHOLOMIEUX

Projectcodes: 2024A282 en 2024A311

Erkend archeoloog	Monument Vandekerckhove nv, Oostrozebekestraat 54, 8770 Ingelmunster, OE/ERK/Archeoloog/2015/00031
Locatiegegevens	Dilbeek Eganoweide (zie plan in bijlage 1 en 2)
Kadastergegevens	Dilbeek, Afdeling 1, Sectie E, nr: 328t, 328p, 329v, 329x, 330b, 333n, 333c, 334y
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied	X: 140572m; Y: 170335m X: 140809m; Y: 170505m
Landschappelijk booronderzoek	2024A282
Landschappelijk booronderzoek, datum	26/4/2024
Proefsleuvenonderzoek	2024A311
Proefsleuvenonderzoek datum	7/5/2024 – 8/5/2024
Relevante termen thesauri	Landschappelijke boringen, Proefsleuvenonderzoek, Dilbeek, metaaltijden, nieuwste tijd.
Alle betrokken actoren:	Bert Mestdagh (erkend archeoloog), Jana Bas (archeoloog-assistent), Bart Bartholomieux (projectleider), Pierre Legrand (aardkundige)
Contact:	archeologie@monument.be; T: +32 51 31 60 80

0. INHOUDSTAFEL

0. INHOUDSTAFEL	3
1. BESCHRIJVEND GEDEELTE	5
1.1. AANLEIDING VOORONDERZOEK	5
1.1.1. <i>Bestaande toestand</i>	7
1.1.2. <i>Geplande werken</i>	9
1.1.3. <i>Vraagstelling</i>	10
2. RESULTATEN ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK ZONDER INGREEP IN DE BODEM – LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK (2024A282)	13
2.1. WERKWIJZE EN STRATEGIE	13
2.1.1. <i>Motivering onderzoeksstrategie</i>	13
2.1.2. <i>Methodologie</i>	13
2.1.3. <i>Inbreng specialisten</i>	13
2.1.4. <i>Organisatie van het landschappelijk booronderzoek</i>	13
2.2. BODEMKUNDIGE OBSERVATIES TIJDENS HET LANDSCHAPPELIJK BOORONDERZOEK	14
2.2.1. <i>Boring B1</i>	15
2.2.2. <i>Boring B2</i>	16
2.2.3. <i>Boring B3</i>	17
2.2.4. <i>Boring B4</i>	18
2.2.5. <i>Boring B5</i>	19
2.3. INTERPRETATIE VAN DE BOORGEGEVENS	20
2.3.1. <i>Bodemopbouw</i>	20
2.3.2. <i>Bewaringstoestand en kwaliteit van het bodemarchief</i>	21
2.4. CARTOGRAFISCHE VERGELIJKING MET DE BOORGEGEVENS EN INTERPRETATIE	21
2.4.1. <i>Geomorfologie</i>	21
2.4.2. <i>Quartair</i>	22
2.4.3. <i>Tertiair</i>	23
2.5. CONCLUSIE EN AFWEGING VERDER VOORONDERZOEK	25
2.6. BEANTWOORDING VAN DE ONDERZOEKVRAGEN	26
3. RESULTATEN ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM – PROEFSLEUVENONDERZOEK (2024A311)	28
3.1. <i>BESCHRIJVING EN MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE</i>	28
3.2. <i>ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK</i>	31
3.3. <i>GEBRUIKT MATERIAAL</i>	32
3.4. <i>INBRENG SPECIALISTEN</i>	33
3.5. <i>ASSESSMENT ONDERZOCHE GEBIED</i>	34
3.5.1. <i>Landschappelijke ligging</i>	34
3.5.2. <i>Historische situering</i>	34
3.5.3. <i>Archeologisch kader</i>	34
3.6. <i>ASSESSMENTRAPPORT</i>	35
3.6.1. <i>Stratigrafie</i>	35

3.6.2.	<i>Assessment sporen</i>	41
3.6.3.	<i>Assessment vondsten</i>	45
3.6.4.	<i>Assessment stalen</i>	46
3.6.5.	<i>Assessment conservatie</i>	46
3.7.	SYNTHESE	47
3.7.1.	<i>Datering en interpretatie</i>	47
3.7.2.	<i>Confrontatie met resultaten bureaustudie</i>	48
3.7.3.	<i>Beantwoording onderzoeksvragen</i>	48
4.	4. POTENTIEEL OP KENNISVERMEERDERING	51
4.1.	AARD VAN DE POTENTIËLE KENNIS	51
4.2.	WAARDERING	51
4.3.	KADER VOOR EXPLOITATIE VOOR POTENTIEEL OP KENNISVERMEERDERING	51
5.	SAMENVATTING	52
6.	BIBLIOGRAFIE	53
6.1.	BRONNEN	53
6.2.	INTERNETBRONNEN	53
7.	BIJLAGEN	54

1. BESCHRIJVEND GEDEELTE

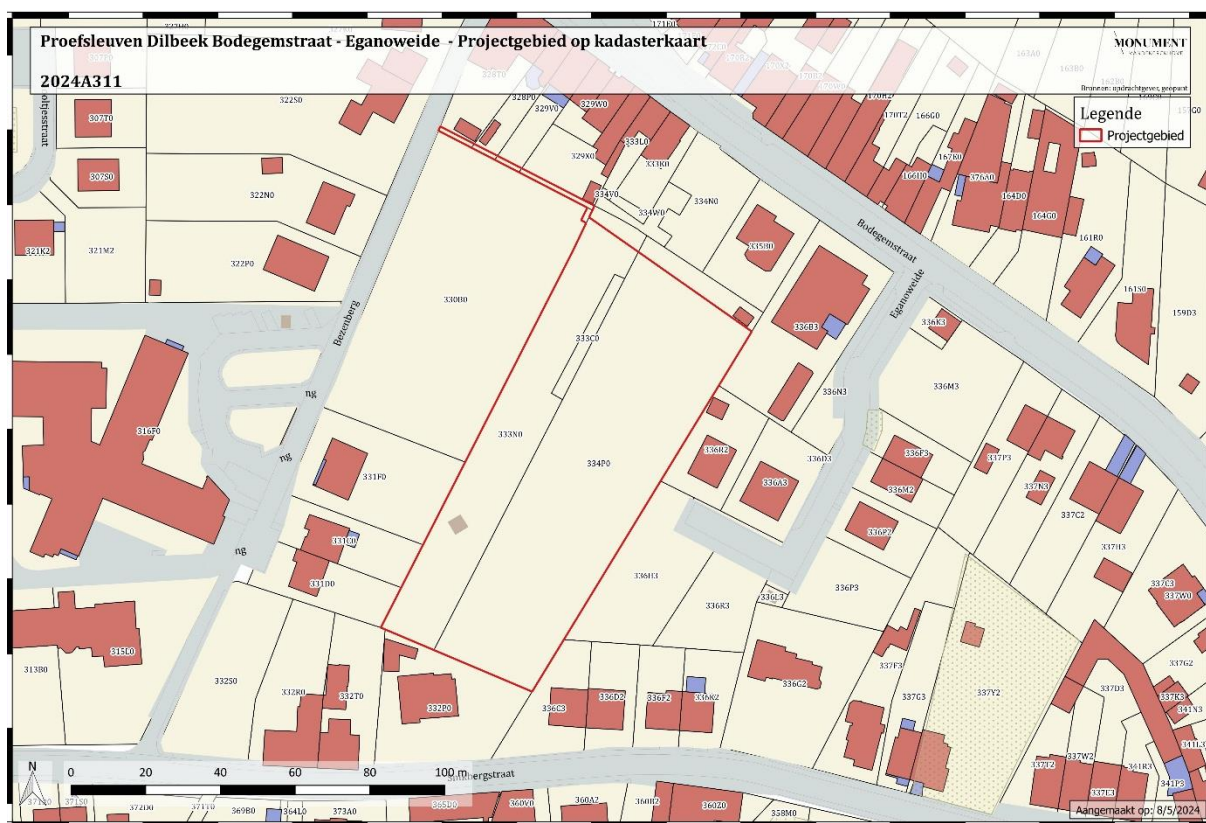
1.1. Aanleiding vooronderzoek

Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen ter hoogte van de Bodegemstraat en en de Eganoweide te Dilbeek, waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

Deze archeologienota, die werd uitgevoerd door het archeologisch bureau Ruben Willaert bvba, bestond initieel uit een bureaustudie (2023F99 en ID26391)¹. Daaruit volgde het advies voor het uitvoeren van een landschappelijk booronderzoek (2024A282). Dit vond plaats op 26 april 2024 en werd uitgevoerd door Monument Vandekerckhove maar leverde geen aanleiding voor het uitvoeren van verdere stappen in een prospectie naar steentijdartefactensites. Zo kon worden overgegaan tot een proefsleuvenonderzoek (2024A311). Dit werd uitgevoerd 7 en 8 mei 2024. De resultaten van deze archeologische vooronderzoeken worden beschreven in voorliggend verslag.

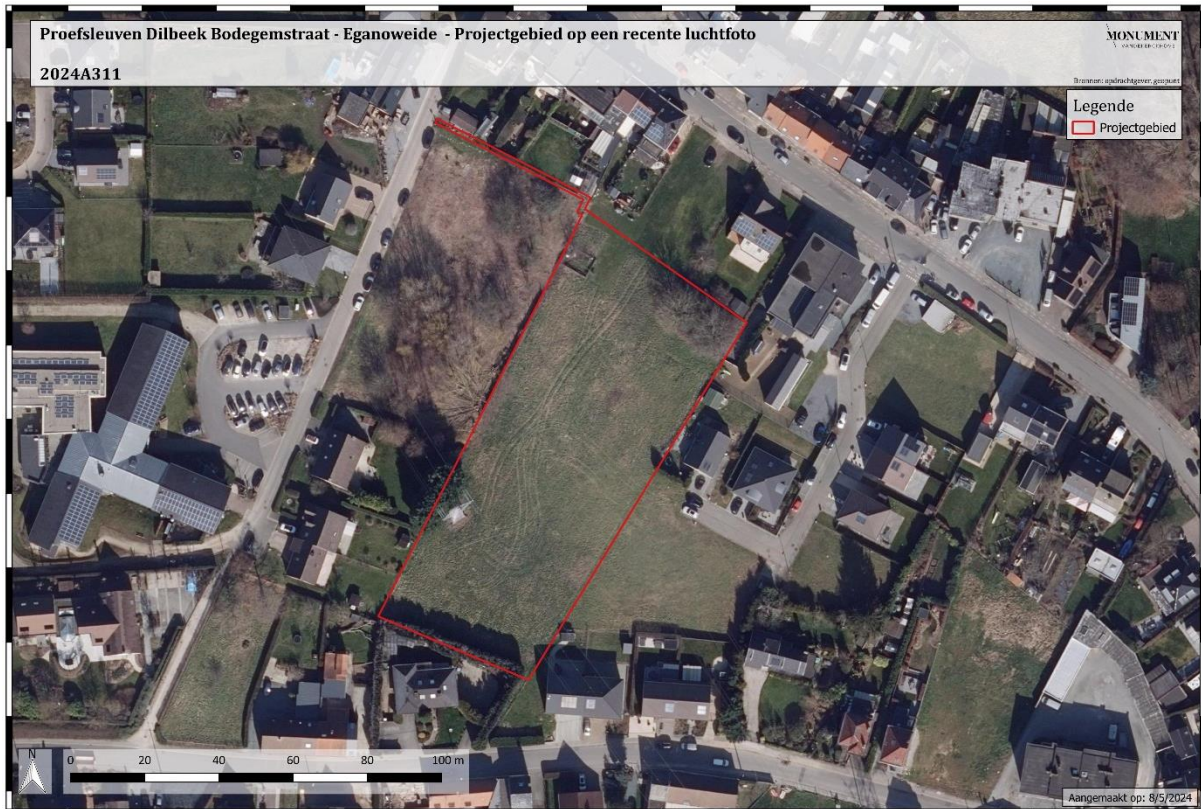
¹ WILLAERT 2023a geraadpleegd op: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/26391>

Figuur 1: Het projectgebied aangeduid op het GRB.

1.1.1. Bestaande toestand

Het projectgebied heeft een totale oppervlakte van 5770 m². Bij aanvang van het archeologisch traject was het volledige terrein ingericht als grasland (Figuur 2 en Figuur 4). In het noordoosten werd het begrensd door een kleine houtkant (Figuur 4). In het zuidwesten is een hoogspanningspyloon geplaatst.

Figuur 2: Het projectgebied op de recente luchtfoto.

Figuur 3: Het projectgebied voor aanvang van het archeologisch onderzoek (vanuit noordelijke richting).

Figuur 4: Het projectgebied voor aanvang van het archeologisch traject (vanuit zuidelijke richting) met rechts de aanzet van een houtkant.

1.1.2. Geplande werken²

De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt ca. 5770m². Op heden is het terrein braakliggend. De smalle toegangsweg vanaf de Bezenberg loopt over tuinpercelen. De opdrachtgever plant de realisatie van een verkaveling van 12 loten met bijhorende infrastructuur (Figuur 5).

---

² WILLAERT 2023a: p. 7

Figuur 5: Geplande werken weergegeven op de meest recente luchtfoto (©Geopunt/initiatiefnemer – samengesteld door Ruben Willaert bvba).

1.1.3. Vraagstelling

Specifiek kunnen bij het landschappelijk booronderzoek volgende onderzoeksvragen gesteld worden, conform het programma van maatregelen van de archeologienota (2023F99 en ID26391):

- Wat zijn de waargenomen bodemhorizonten?
- Is het beeld van elke boring gelijk of zijn significante variaties in bodemopbouw waar te nemen?
- Is colluvium aanwezig in het zuiden van het onderzoeksgebied? Geven de inclusies een indicatie van de ouderdom van dit colluvium?
- Hoe verhouden de waarnemingen zich tot de beschikbare gegevens?
- Zijn er aanwijzingen voor verstoring van het bodemarchief? Betreft dit een lokaal of vlakdekkend gegeven? Kan bijkomend archeologisch onderzoek nog leiden tot kenniswinst?
- In welke mate is het bodemprofiel nog intact ter hoogte van het plangebied? Zijn er aanwijzingen voor de aanwezigheid van een afgedekte bodem? Zijn bodemhorizonten

die kunnen wijzen op een betere bewaring van artefactensites nog bewaard binnen de contouren van het plangebied?

- Wat is de diepte van het archeologisch leesbaar niveau? Dient bij een proefsleuvenonderzoek rekening gehouden te worden met verschillende sporenniveaus?
- Zijn tijdens het landschappelijk onderzoek anomalieën waargenomen die verder aandacht behoeven tijdens het archeologisch booronderzoek of proefsleuvenonderzoek?
- Zijn de waarnemingen van die aard dat het een verkennend archeologisch booronderzoek aangewezen is? Zoja:
  - o Wat is de ruimtelijke afbakening (in X, Y en Z coördinaten) van de zone waar een verkennend archeologisch booronderzoek aangewezen is?
  - o Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht?
  - o Welke vraagstellingen zijn voor het vervolgonderzoek relevant?
  - o Dwingen de waarnemingen afwijkingen van de bepalingen in de Code van Goede Praktijk op?

Het doel van het archeologisch proefsleuvenonderzoek is om te achterhalen of archeologische sporen en structuren herkend kunnen worden binnen het projectgebied. Hiertoe worden volgende (niet-limitatieve) onderzoeksvragen voorgesteld³:

- Wat zijn de waargenomen bodemhorizonten? Hoe verhouden de waarnemingen in de profielputten zich ten opzichte van deze van het landschappelijk bodemonderzoek?
- In hoeverre is de bodemopbouw nog intact? Is er sprake van lokale verstoring?
- Zijn er (nog) bodemsporen aanwezig? In welke mate zijn ze natuurlijk of antropogeen?
- Op welke diepte bevindt het archeologisch leesbare niveau zich? Is er sprake van meerdere sporenniveaus?
- Wat is de bewaringstoestand van de antropogene sporen?
- Kunnen de bodemkundige vaststellingen gerelateerd worden aan de eventuele afwezigheid van antropogene sporen?
- Wat is de relatie tussen de bodem, het landschap en de archeologische waarnemingen?
- Maken de oudere sporen deel uit van één of meerdere structuren, is er een ruimtelijk verband?
- Kan op basis van het gerecupereerde materiaal een uitspraak gedaan worden over datering of fasering? Behoren de oudere sporen tot één of meerdere periodes?
- Kan op basis van de waargenomen archeologische fenomenen een uitspraak gedaan worden over de aard en omvang van de menselijke aanwezigheid?
- Zijn er indicaties die wijzen op de inrichting van een erf of nederzetting?

---

³ WILLAERT 2023b: p. 12

- Zijn er indicaties voor de inrichting van een funeraire ruimte? wat is de omvang? hoeveel niveaus? geschatte aantal individuen?
- Voor waardevolle vindplaats(en) die bedreigd worden door de geplande werkzaamheden: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (m.a.w. is behoud in situ mogelijk)?
- Voor bedreigde waardevolle vindplaatsen die niet in-situ bewaard kunnen blijven:
  - Wat is de ruimtelijke afbakening (in X, Y en Z coördinaten) van de zone(s) voor vervolgonderzoek?
  - Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht?
  - Welke vraagstellingen zijn voor het vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van de vraagstelling(en) natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke types staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

2. RESULTATEN ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK ZONDER INGREEP IN DE BODEM – LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK (2024A282)

2.1. Werkwijze en strategie

2.1.1. Motivering onderzoeksstrategie

Dit type onderzoek heeft tot doel de aardkundige opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap te bepalen door middel van boringen of profielputten. Via deze methode kan met een minimale impact in de bodem toch heel wat informatie verkregen worden en is het de bedoeling om al dan niet het potentieel vast te stellen op de aanwezigheid van een archeologische (steentijd)site en het bepalen van de omgang hiermee in functie van de geplande werken.

2.1.2. Methodologie

Met behulp van landschappelijke boringen of profielputten kan de bodemopbouw en de bewaringstoestand van de bodem worden onderzocht. Op die manier kan het eventuele steentijdpotentieel worden nagegaan. De voorgestelde methodiek bestaat uit het uitzetten van 5 landschappelijke boringen. Deze boringen dienden handmatig uitgevoerd te worden met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm waarbij geboord dient te worden tot in de C-horizont.

2.1.3. Inbreng specialisten

Niet van toepassing.

2.1.4. Organisatie van het landschappelijk booronderzoek.

Het terreinwerk werd uitgevoerd op 26/04/2024 door Bert Mestdagh, de weersomstandigheden waren droog en bewolkt. De rapportage werd uitgeschreven door aardkundige Pierre Legrand.

2.2. Bodemkundige observaties tijdens het landschappelijk booronderzoek

In totaal werden 5 boringen uitgezet. Alle geplande boringen werden uitgevoerd (Figuur 6).

Figuur 6: Projectgebied met aanduiding van de uitgevoerde landschappelijke boringen.

Bij een booronderzoek gaat het niet om de individuele boringen maar om de boringen in hun geheel.

In onderstaande hoofdstuk worden per boring de geregistreerde horizonten opgemeten en beschreven.

2.2.1. Boring B1

Figuur 7: Boring B1.

Boring n°	Laag n°	Diepte Min. (m-Mv)	Diepte Max. (m-Mv)	Beschrijving
Boring 1	1	0	0,25	leem / lichte leem ; niet van toepassing ; droog ; donker grijsig bruin ; Grensovergang: en abrupt (0-2cm) ; Opmerkingen: Erg homogeen
Boring 1	2	0,25	1,80	leem / lichte leem ; droog ; licht gelig bruin ; Opmerkingen: Erg homogeen

2.2.2. Boring B2

Figuur 8: Boring B2.

Boring n°	Laag n°	Diepte Min. (m-Mv)	Diepte Max. (m-Mv)	Beschrijving
Boring 2	3	0	0,23	leem / lichte leem ; droog ; donker grijs bruin ; ; Grensovergang: recht en abrupt (0-2cm) ; Opmerkingen: Erg homogeen
Boring 2	4	0,25	1,00	zwaar leem ; droog; licht gelig bruin ; Opmerkelijk: zwaardere grond dan B1 - erg homogeen

2.2.3. Boring B3

Figuur 9: Boring B3.

Boring n°	Laag n°	Diepte Min. (m-Mv)	Diepte Max. (m-Mv)	Beschrijving
Boring 3	5	0	0,30	leem / lichte leem ; droog ; donker bruinig grijs ; ; Grensovergang: recht en abrupt (0-2cm) ; Opmerkingen: Wat puin onderaan de teelaarde - erg homogeen
Boring 3	6	0,30	1,10	zwaar leem ; droog ; licht bruin ; Opmerkingen: Gevlekte

2.2.4. Boring B4

Figuur 10: Boring B4.

Boring n°	Laag n°	Diepte Min. (m-Mv)	Diepte Max. (m-Mv)	Beschrijving
Boring 4	7	0	0,40	leem / lichte leem ; droog ; donker bruinig grijs ; Grensovergang: recht en abrupt (0-2cm) ; Opmerkingen: Erg homogeen
Boring 4	8	0,40	1,20	zwaar leem ; droog ; licht bruin

2.2.5. Boring B5

Figuur 11: Boring B5.

Boring n°	Laag n°	Diepte Min. (m-Mv)	Diepte Max. (m-Mv)	Beschrijving
Boring 5	9	0	0,30	leem / lichte leem ; droog ; donker grijsig bruin ; Grensovergang: recht en abrupt (0-2cm) ; Opmerkingen: Erg homogeen
Boring 5	10	0,30	1,15	zwaar leem ; droog ; licht gelig bruin ; Opmerkingen: Minder gevlekt dan B3 en B4

2.3. Interpretatie van de boorgegevens

2.3.1. Bodemopbouw

De uitgevoerde boringen tonen twee verschillende types van bodemopbouw. Het eerste type werd bij B1 vastgesteld en is als volg geïnterpreteerd:

Boring n°	Laag n°	Diepte Min. (m-Mv)	Diepte Max. (m-Mv)	Interpretatie
Boring 1	1	0	0,25	Ap(an)
Boring 1	2	0,25	1,80	Cg

Bij deze boring werd geen ontwikkeling van de bodemopbouw vastgesteld maar enkel een A-/C-horizonten bodemopbouw.

De volgende boringen tonen eenzelfde bodemopbouw die als volg kunnen geïnterpreteerd worden:

Boring n°	Laag n°	Diepte Min. (m-Mv)	Diepte Max. (m-Mv)	Interpretatie
Boring 2	3	0	0,23	Ap(an)
Boring 2	4	0,25	1,00	Bt

Boring n°	Laag n°	Diepte Min. (m-Mv)	Diepte Max. (m-Mv)	Beschrijving
Boring 3	5	0	0,30	^Ap
Boring 3	6	0,30	1,10	Bt (verbrokkeld)

Boring n°	Laag n°	Diepte Min. (m-Mv)	Diepte Max. (m-Mv)	Beschrijving
Boring 4	7	0	0,40	Ap
Boring 4	8	0,40	1,20	Bt

Boring n°	Laag n°	Diepte Min. (m-Mv)	Diepte Max. (m-Mv)	Beschrijving
Boring 5	9	0	0,30	Ap(an)
Boring 5	10	0,30	1,15	Bt (verbrokkeld)

Deze boringen tonen een duidelijke aanrijking van de oorspronkelijke sedimenten binnen de hele diepte van de uitgevoerde boorkern. Dit type bodemontwikkeling zou kunnen overeenkomen met een Alfisol. Deze bodem kan een klei-aanrijkingshorizont ontwikkelen tot 2 à 3 m diep naarmate de klimatische omstandigheden en bodemgesteldheid.

Antropogene ophoging en post-depositionele herwerking

De boringen op de site vertonen een sterke homogene ontwikkeling en bewaring. Bij alle boringen is de antropogene verstoring beperkt aan de A-horizont. Alle A-horizonten tonen een rechte en scherpe grens met voor boring B3 aanwezigheid van puin aan de basis van de A-horizont.

2.3.2. Bewaringstoestand en kwaliteit van het bodemarchief

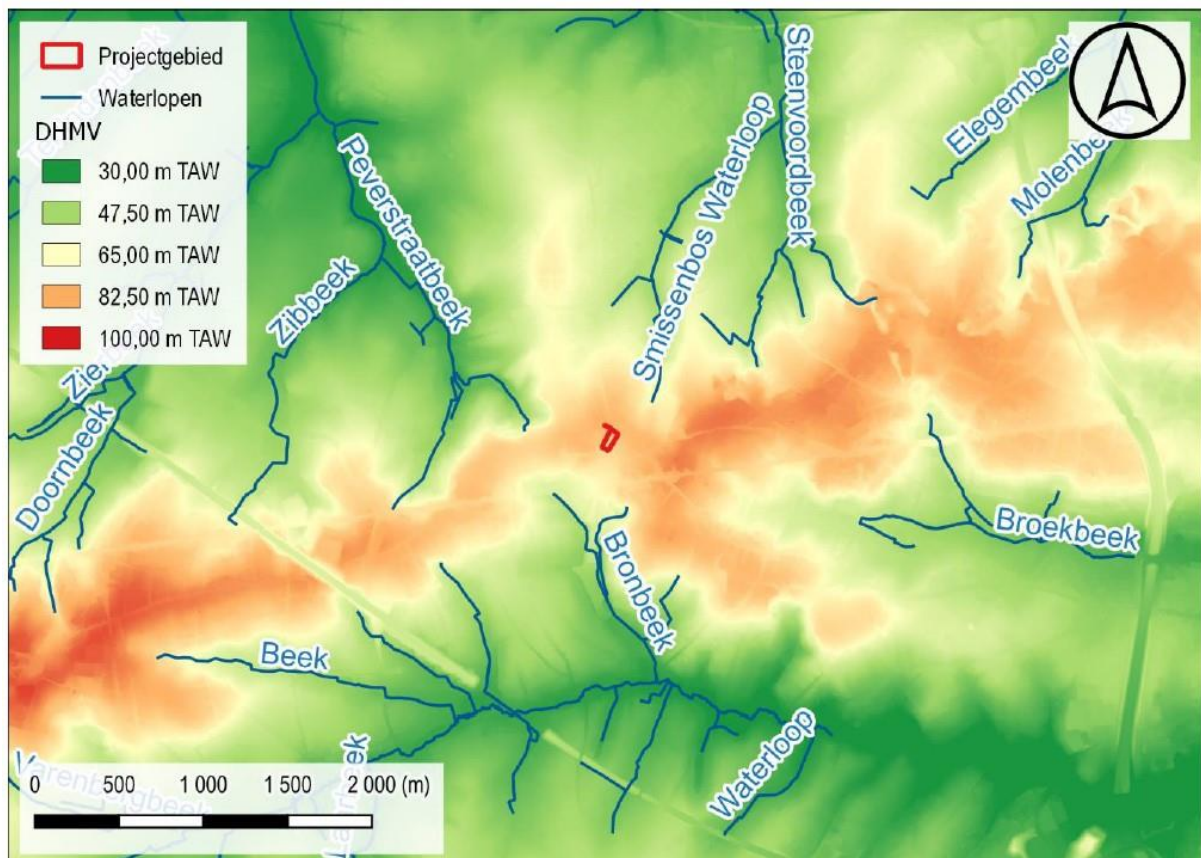
Op basis van bovenstaande gegevens is het duidelijk dat het bodemarchief globaal matig gepreserveerd is. Het is duidelijk dat de oorspronkelijke bodemopbouw werd afgetopt tot in de B-horizont. Er werden ook geen sporen van bodemvorming of stabilisatie waargenomen anders dan de superficiële en recente bodemopbouw.

2.4. Cartografische vergelijking met de boorgegevens en interpretatie

2.4.1. Geomorfologie

Het onderzoeksgebied bevindt zich aan de zuidwestelijke rand van het onderzoeksgebied, op de heuvelrug van de kam tussen Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek en Dilbeek. Deze heuvelrug vormt de scheidingskam tussen de twee belangrijke hydrografische stelsel van de regio: De Dender ten noordwesten van het onderzoeksgebied en de Zenne ten oosten van.

Ten noordwesten en noordoosten van het onderzoeksgebied starten twee zijrivieren van de Bellebeek ten noordwesten. De Bellebeek vloeit af in een westelijke richting naar de Dender toe.

Figuur 12: DTM van het onderzoeksgebied (WILLAERT, A. 2023a, p. 9).

2.4.2. Quartair

Binnen het onderzoeksgebied is er een quartairprofieltype aanwezig: Weichseliaan eolische sedimenten met homogene leem uit het Midden en Laat Weichseliaan.

Deze afzettingen bestaan uit gele kalkrijke loess. Deze loess werd afgezet door noordoostelijke winden onder droge omstandigheden waar de leem vaak poederig of bros is. De sedimenten zijn meestal ongelaagd of met een zwakke stratificatie. Ze kunnen als zuiver eolisch beschouwd worden. Ze worden meestal waargenomen op plateaus of quasi vlakke delen waar geen hellingswerking aanwezig is (zoals op de huidige onderzoeksgebied).

De sedimenten kunnen als het Lid van Brabant geïnterpreteerd worden (Gullentops, 1954 en Paepe, 1976). De dikte van het Lid van Brabant kan tot 10m zijn.

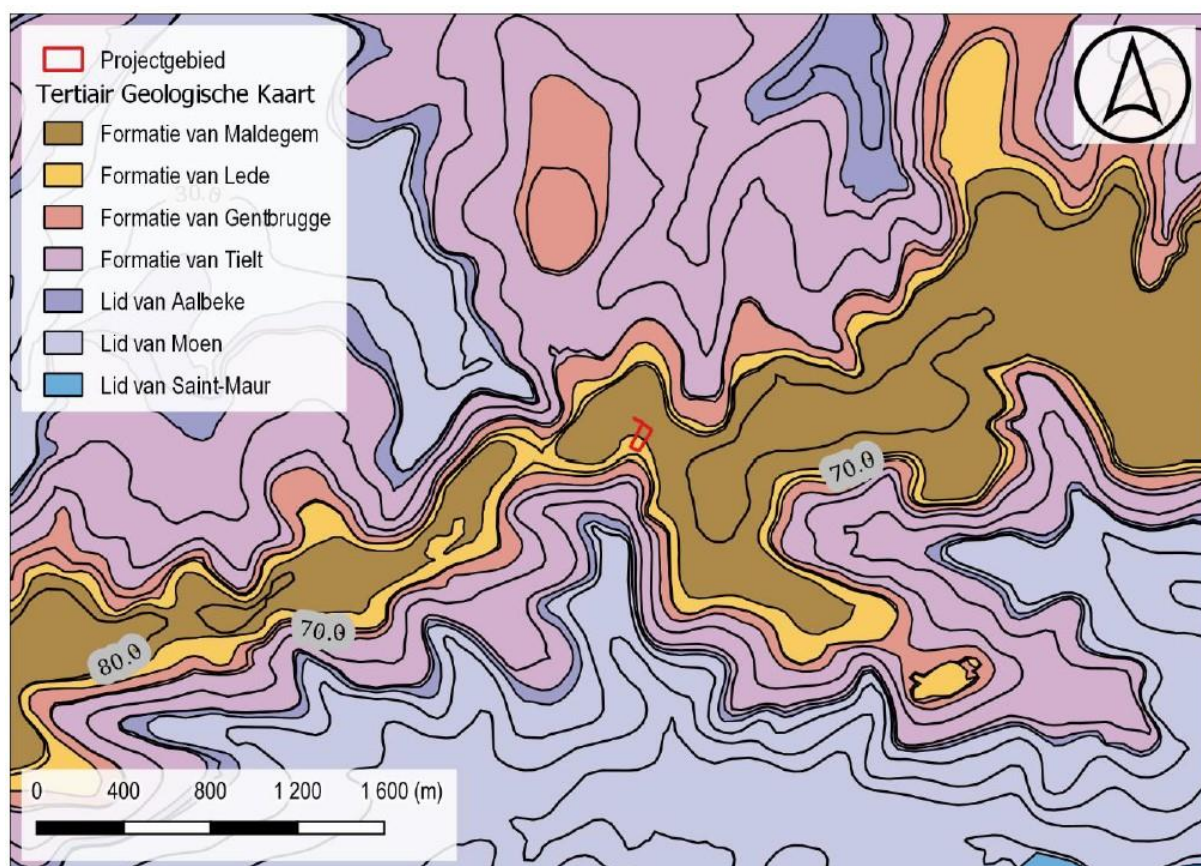
De bovenste 2 a 3m tonen een ontcalcite en verweerde alfisol-bodem. Ze zijn kleirijk en worden vaak als “terre-à-briques” beschreven.

Figuur 13: Situering onderzoeksgebied op Quartairprofieltypekaart (WILLAERT, A. 2023a, p. 12).

2.4.3. Tertiair

De gekarteerde Tertiaire afzettingen bestaan uit twee belangrijke formaties. Het noordelijk deel van het onderzoeksgebied bestaat uit de Formatie van Maldegem. Deze formatie is samengesteld uit een grijze afwisseling van glauconiethoudend, glimmerhoudend fijn zand met glauconiethoudend zandige klei aan de basis. Op het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied is de Formatie van Lede aanwezig. Deze formatie bestaat uit licht grijs kalkhoudend fijn zand met soms kalksteenbanken, soms glauconiethoudend en fossielhoudend. Aan de basis, kunnen er grinden aanwezig zijn.

Figuur 14: Situering onderzoeksgebied op Tertiair (WILLAERT, A. 2023a, p. 11).

2.5. Conclusie en afweging verder vooronderzoek

De aanwezige boringen, met uitzondering van boring B1 tonen een goede bodemontwikkeling met een algemene matige preservatie van de bodemopbouw. De afgezette sedimenten zijn van weichseliaanse ouderdom en eolische oorsprong. De lokalisatie van het onderzoeksgebied op een heuvelrug in de nabijheid van meerdere zijrivieren van de Molenbeek en Bellebeek zijn een gunstig gegeven voor de verwachting van de aanwezigheid van een steentijdsite. De bodemprofielen vertonen echter een duidelijke aftopping van de oorspronkelijke bodem met aanbreng van een antropogeen verwerkte A-horizont (scherpe ondergrens en aanwezigheid van puin bij boring B3). Dit is zeer nadelig voor de preservatie van een in-situ steentijdsite. Er is geen sprake van begraven bodemontwikkeling of een stabilisatiefase binnen het eolisch pakket. Bijgevolg kan de kans op een gepreserveerde in-situ steentijdsite als laag beschouwd worden. Daarom wordt het niet nodig geacht om verder archeologisch verkennend/waarderend booronderzoek uit te voeren. Er dient echter wel verder vooronderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden. Op basis van de landschappelijke boringen wordt het archeologisch niveau op ca. -30 à -40cm onder het maaiveld verwacht.

2.6. Beantwoording van de onderzoeksvragen

Op basis van het landschappelijk booronderzoek kunnen de onderzoeksvragen als volgt beantwoord worden:

- **Wat zijn de waargenomen bodemhorizonten?**

Zie hfdst. 2.2.

- **Is het beeld van elke boring gelijk of zijn significante variaties in bodemopbouw waar te nemen?**

Er werden twee types van bodemopbouw vastgesteld. Bij boring B1 werd een A-/C-horizonten bodemopbouw vastgesteld. Bij de vier andere boringen werden een verweerde alfisol-bodem vastgesteld.

- **Is colluvium aanwezig in het zuiden van het onderzoeksgebied? Geven de inclusies een indicatie van de ouderdom van dit colluvium?**

Nee. Er werden geen aanwijzingen van een colluvium in het zuiden van het onderzoeksgebied waargenomen.

- **Hoe verhouden de waarnemingen zich tot de beschikbare gegevens?**

De waarnemingen komen overeen met het Quartairprofieltype met lemige afzettingen. Het verwachte bodemtype is wel aanwezig op het onderzoeksgebied maar toont een omgekeerde lokalisatie.

- **Zijn er aanwijzingen voor verstoring van het bodemarchief? Betreft dit een lokaal of vlakdekkend gegeven? Kan bijkomend archeologisch onderzoek nog leiden tot kenniswinst?**

Er werden sporen van verstoring in de A-horizont waargenomen. Deze verstoring lijkt echter algemeen op het onderzoeksgebied en gebonden aan recente landbouwpraktijken.

- **In welke mate is het bodemprofiel nog intact ter hoogte van het plangebied? Zijn er aanwijzingen voor de aanwezigheid van een afgedekte bodem? Zijn bodemhorizonten die kunnen wijzen op een betere bewaring van artefactensites nog bewaard binnen de contouren van het plangebied?**

De aanwezige boringen, met uitzondering van boring B1 tonen een goede bodemontwikkeling met een algemene matige preservatie van de bodemopbouw. De bodemprofielen tonen een duidelijke aftopping van de oorspronkelijke bodem met aanbreng van een antropogeen verwerkte A-horizont (scherpe ondergrens en aanwezigheid van puin bij boring B3). Dit is zeer nadelig voor de preservatie van een in-situ steentijdsite.

- **Wat is de diepe van het archeologisch leesbaar niveau? Dient bij een proefsleuvenonderzoek rekening gehouden te worden met verschillende sporenniveaus?**

Er dient geen rekening te worden gehouden met meerdere sporenniveaus. Het archeologisch leesbare niveau wordt verwacht op een gemiddelde diepte van -30cm à 40cm onder het maaiveld, net onder de A-horizont.

- **Zijn tijdens het landschappelijk onderzoek anomalieën waargenomen die verder aandacht behoeven tijdens het archeologisch booronderzoek of proefsleuvenonderzoek?**

Nee.

- **Zijn de waarnemingen van die aard dat het een verkennend archeologisch booronderzoek aangewezen is?**

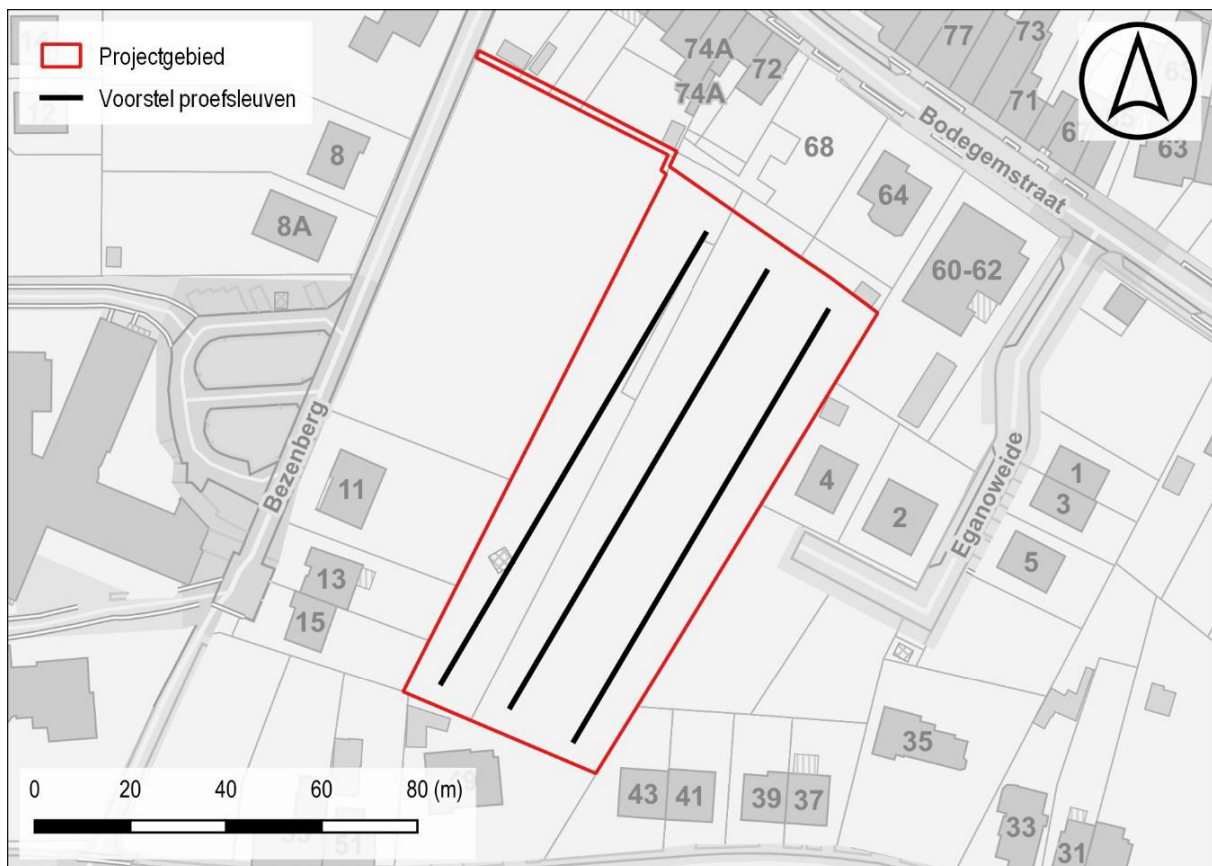
Nee.

3. RESULTATEN ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM – PROEFSLEUVENONDERZOEK (2024A311)

3.1. Beschrijving en motivering onderzoeksstrategie

Aangezien de uitgevoerde bureaustudie de aanwezigheid van een archeologische site niet kon uitsluiten, werd overgegaan tot een proefsleuvenonderzoek.

Om na te gaan of er archeologisch gegevens aanwezig zijn binnen het projectgebied werd vooraf een proefsleuvenplan opgesteld. Dit bestond uit drie parallelle rechte sleuven (Figuur 15). Binnen dit sleuvenplan was geen rekening gehouden met de positie van de hoogspanningspyloon. Daarom dienden in de aanloop van het onderzoek en tijdens het veldwerk enkele aanpassingen te gebeuren aan dit voorop gestelde plan om zodoende rekening te houden met de algemene veiligheidsregels van Elia. Uiteindelijk werd sleuf 3 korter dan voorzien uitgegraven en werd vanaf proefsleuf 2 nog een bijkomende sleuf (4) uitgegraven ten zuiden van de pyloon. In het noordoosten werd tussen proefsleuf 1 en 2 een kijkvenster uitgegraven (Figuur 16).

Figuur 15: Vooraf opgesteld proefsleuvenplan (© Ruben Willaert bvba).

Figuur 16: Overzichtsplan van de gerealiseerde proefsleuven en kijkvenster.

De breedte van de uitgegraven proefsleuven bedraagt 1,80m, wat overeenkomt met de breedte van de gebruikte kraanbak. De grond werd gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf of kijkvenster. Na afloop van het terreinonderzoek werden de sleuven gedicht op een manier zodat de originele bodemopbouw zo goed mogelijk gereconstrueerd werd.

Om zicht te krijgen op de bodemopbouw van het projectgebied werden verspreid over het terrein vier bodemprofielen geregistreerd.

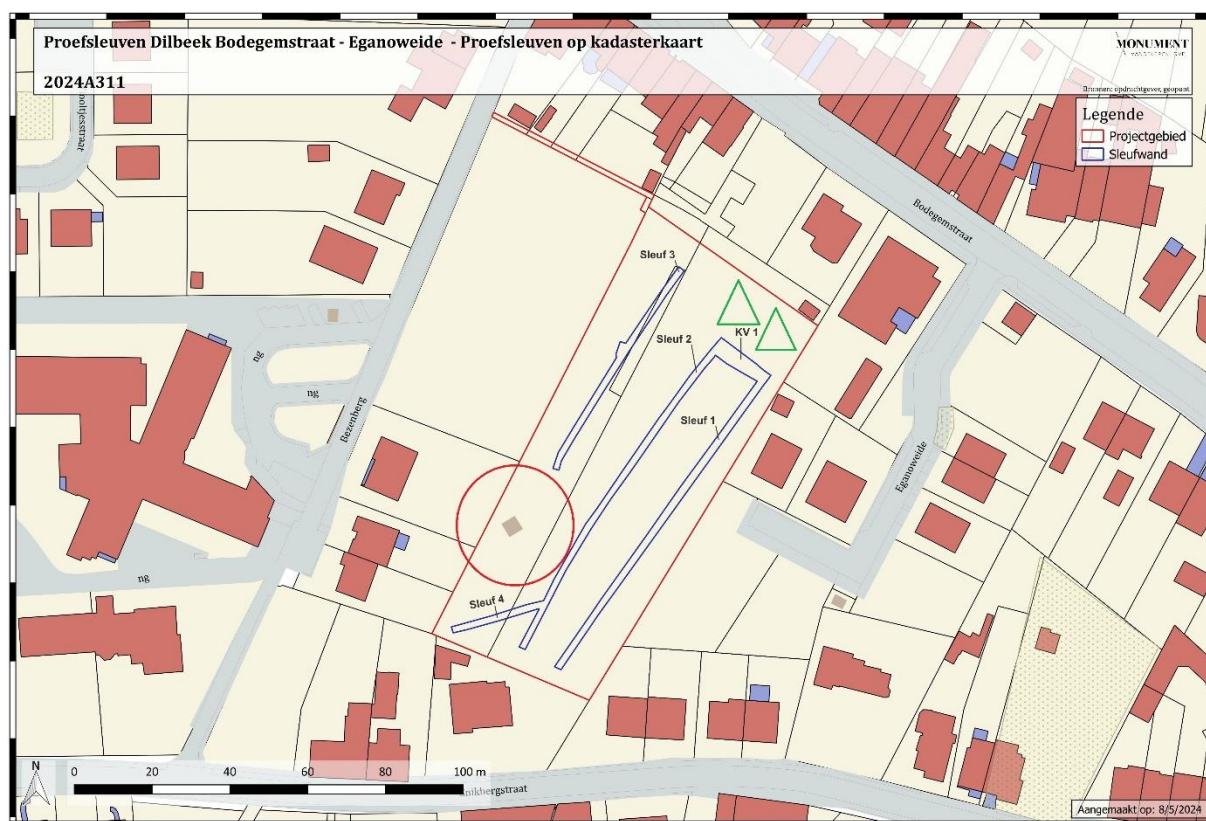
Zowel het veldwerk, als de verwerking en de rapportage dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is bereikt wanneer op basis van het vooronderzoek met ingreep in de bodem een voldoende gefundeerde uitspraak kan worden gedaan over de aard, omvang en behoudenswaardigheid van de archeologische waarden in het plangebied en wanneer een eenduidig advies kan worden gegeven voor vrijgave van het terrein, een opgraving of behoud *in situ*.

Het projectgebied heeft een oppervlakte van ca. 5770m². Hiervan werd 485m² onderzocht door middel van een proefsleuven. Via kijkvenster 1 werd nog een oppervlakte van 59m² bijkomend afgegraven. Op die manier werd een percentage van 9,4% van het terrein afgegraven (Tabel

1). Met deze dekkingsgraad werd het aanbevolen dekkingspercentage (10-12%) niet gehaald. Wanneer echter de zone van de hoogspanningspyloon en de aanwezige houtkant in rekening wordt gebracht, is echter wel een representatief deel van de ondergrond archeologisch getoetst.

	Oppervlakte
Proefsleuf 1	176m ²
Proefsleuf 2	155m ²
Proefsleuf 3	111m ²
Proefsleuf 4	43m ²
Totaal PSL	485m ²
Kijkvenster 1	59m ²
Totaal	544m²
	9,4%

Tabel 1: Oppervlaktes en percentages uit het onderzoek.

Figuur 17: Situering van de proefsleuf op het GRB en met aanduiding van de bufferzone rond de pyloon (rode cirkel) en de bestaande houtkant (groene driehoeken).

3.2. *Organisatie van het vooronderzoek*

Het terreinwerk werd uitgevoerd door veldwerkleider Bert Mestdagh en archeoloog-assistent Jana Bas. Het veldwerk vond plaats op 7 en 8 mei 2024 (Figuur 18 en Figuur 19). De proefsleuven en het kijkvenster werden na het onderzoek aansluitend opnieuw gedicht.

Figuur 18: Het projectgebied tijdens het proefsleuvenonderzoek.

Figuur 19: Sferbeeld tijdens het uitgraven van de proefsleuf 1.

3.3. *Gebruikt materiaal*

Voor het afgraven werd gebruik gemaakt van een rupskraan met een platte graafbak van 1,80m breed. De bodem werd afgegraven tot op het archeologisch relevante niveau, waar de sporen zichtbaar werden. Dit gebeurde steeds onder begeleiding van iemand van het archeologisch team om te verzekeren dat de juiste diepte werd bekomen. Onmiddellijk na het uitgraven werden de sporen opgeschaafd, gefotografeerd en beschreven. Eventuele vondsten werden gerecupereerd per context en samen met een vondstenkaartje in een vondstenzakje gestopt. Het digitaal inmeten van de sporen en het bepalen van de hoogte van het terrein en de afgegraven niveaus (in +m TAW) werd gedaan door middel van een GPS toestel (Figuur 20).

Figuur 20: Het inmeten van de proefsleuven door middel van een GPS (PSL2-4).

3.4. *Inbreng specialisten*

Bodemkundige Pierre Legrand (Monument Vandekerckhove nv) werd gecontacteerd voor de interpretatie van de bodemprofielen.

3.5. Assessment onderzochte gebied

3.5.1. *Landschappelijke ligging*

Zie hoofdstuk 1.2.1. in het verslag van resultaten bureaustudie (2023F99).

3.5.2. *Historische situering*

Zie hoofdstuk 1.2.2. in het verslag van resultaten bureaustudie (2023F99).

3.5.3. *Archeologisch kader*

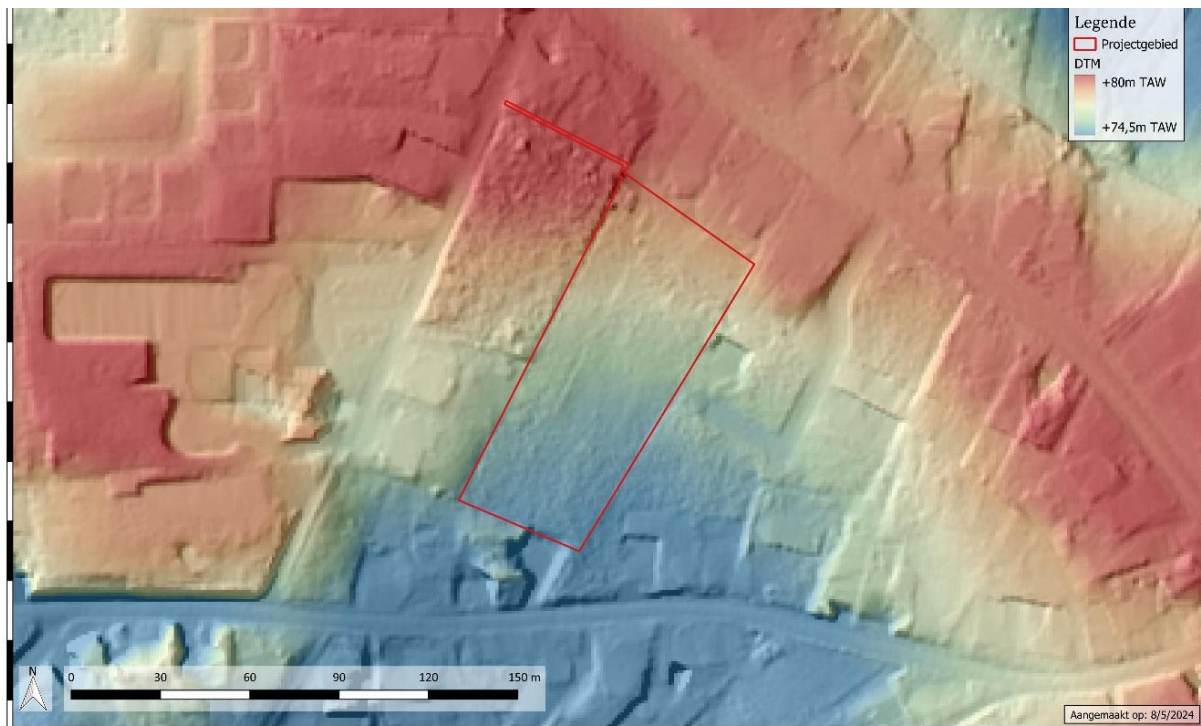
Zie hoofdstuk 1.2.3 in het verslag van resultaten bureaustudie (2023F99).

3.6. ASSESSMENTRAPPORT

3.6.1. Stratigrafie

Het projectgebied bevindt zich in een glooiende omgeving. Het bevindt zich op de zuidelijke flank van een noordwest-zuidoost georiënteerde heuvelrug (Figuur 21). De huidige Bodemgemstraat bevindt zich op het hoogste punt van deze rug. Richting het zuiden kent het terrein een zichtbaar dalend verloop. Door de overvloedige regenval in de weken voorafgaand aan het proefsleuvenonderzoek waren de laagste delen van het terrein overigens vrij nat.

Het noordelijkste punt van het projectgebied bevindt zich op een hoogte van +77,93m TAW. Richting het zuiden daalt het terrein tot +73,98m TAW (Figuur 22). Het archeologisch relevante vlak kent een gelijkaardig verloop. In het noorden bevindt dit zich op +77,13m TAW. Richting het zuiden bedraagt de hoogte +73,48m TAW.

Figuur 21: Het projectgebied weergegeven op het DTM (Bijlage 3).

Figuur 22: Aanduiding van de hoogtes op het sleuvenplan (weergegeven in +m TAW) (Bijlage 8).

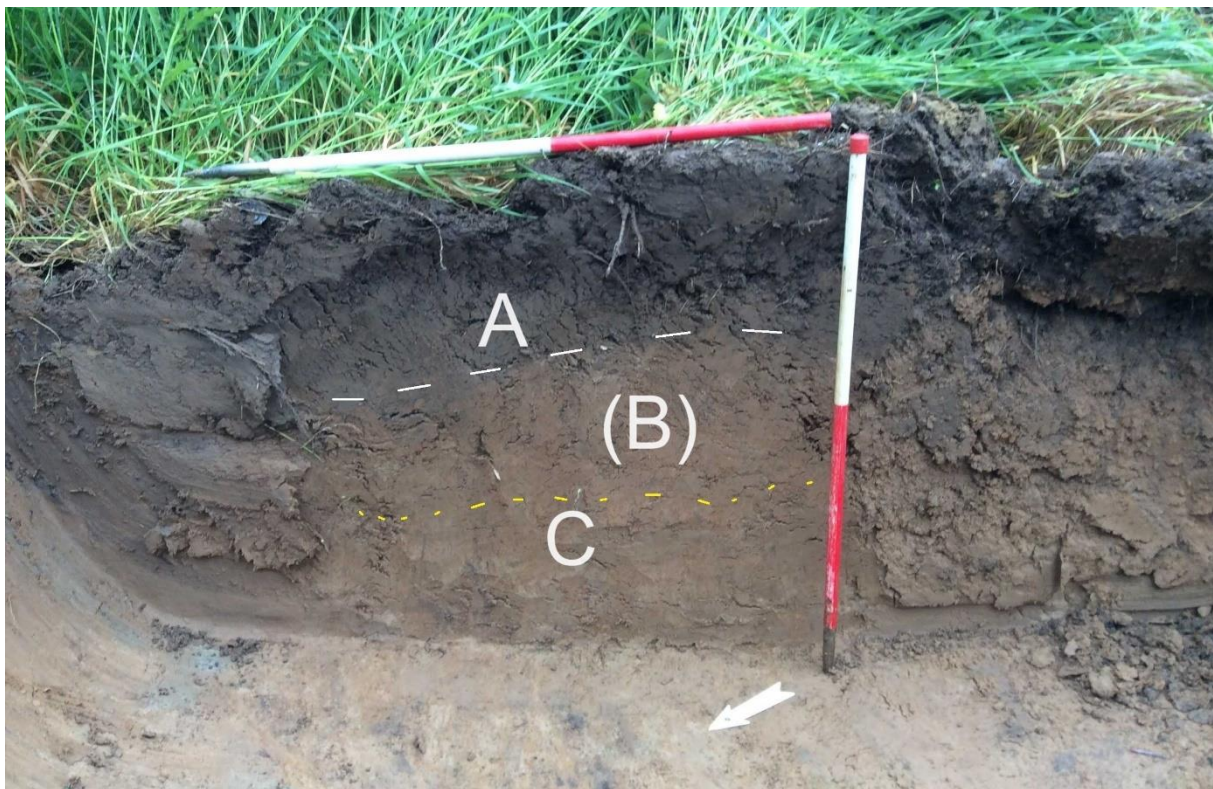
De bodemopbouw binnen het projectgebied werd geregistreerd aan de hand van vier bodemprofielen (Figuur 23). Deze werden verspreid over het terrein geregistreerd.

Figuur 23: Verspreiding van de geregistreerde profielen (Bijlage 9).

- **Profiel 1** (Figuur 24)

Dit profiel bevindt zich in het noorden van proefsleuf 1, in het noordoosten van het projectgebied. Dit profiel bestaat uit een ca. 35cm dikke A-horizont. Die is homogeen donker grijsbruin en bestaat uit zware zandleem of zandige leem. De ondergrens is zeer scherp. Daaronder bevindt zich een C-horizont die eveneens omschreven kan worden als zware zandleem of zandige leem. De bovenzijde ervan (de zone die op de profielfoto afgebakend is door een gele stippellijn) is nog vrij homogeen grizig bruin. Mogelijk is dit een moeilijk af te bakenen B-horizont.

Figuur 24: Profiel 1 (proefsleuf 1, noord).

- **Profiel 2** (Figuur 25)

Profiel 2 bevindt zich in het centrum van het projectgebied en midden in proefsleuf 2. Het toont een 45cm dikke A-horizont. De bovenste helft ervan is vrij homogeen donker grijsbruin. De onderste helft ervan is iets meer gevlekt met enkele blekere zones. De ondergrond bestaat uit zware zandleem of zandige leem. De grens met de C-horizont is vrij scherp. De C-horizont is hier vrij bleek en bestaat uit zandige leem. Deze heeft een lichte gevlekte geelbruine kleur.

Figuur 25: Profiel 2 (proefsleuf 2, midden).

- **Profiel 3** (Figuur 26)

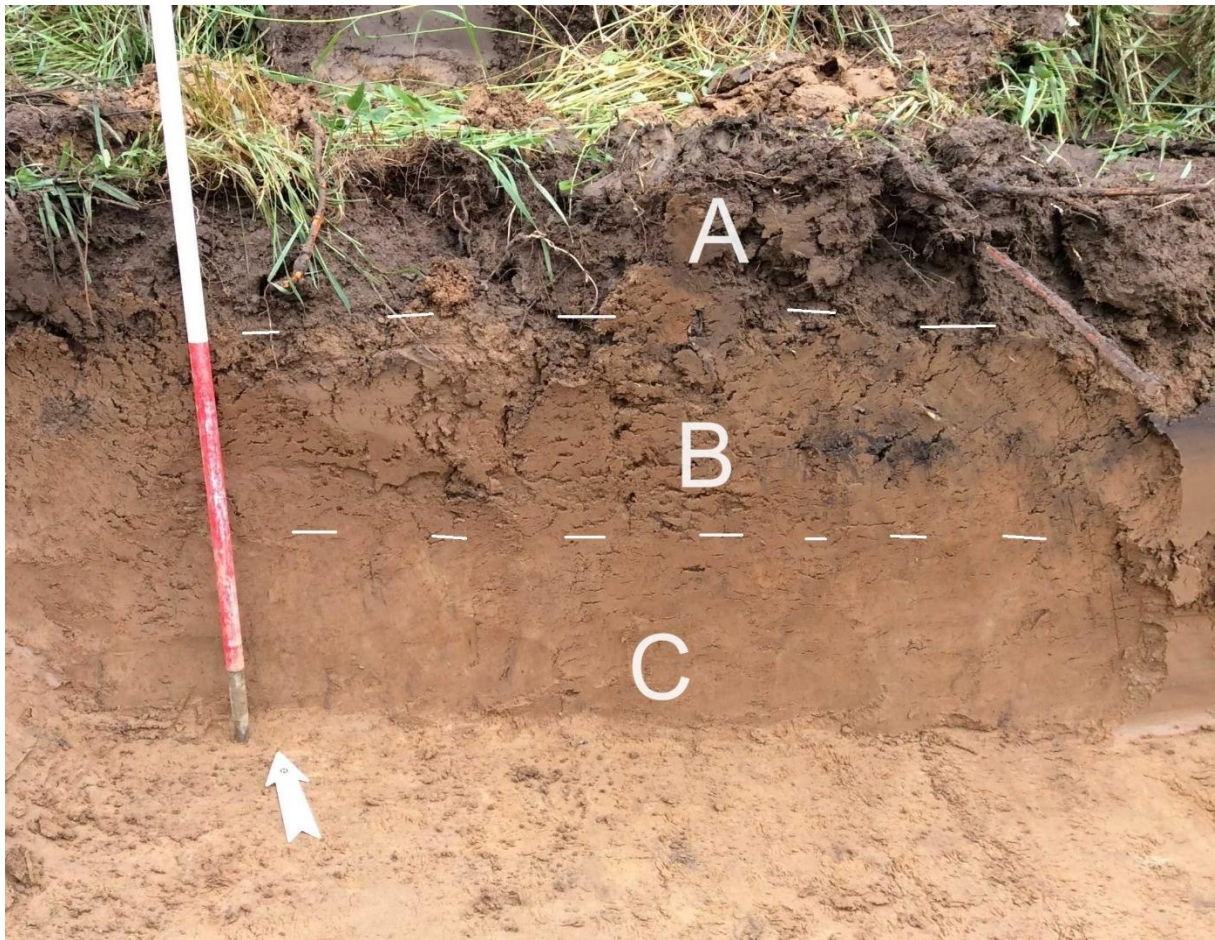
Profiel 3 bevindt zich in proefsleuf 4, in het zuidoosten van het projectgebied. De A-horizont heeft hier een donkergrijze kleur en bestaat uit zandige leem. De dikte ervan bedraagt 30cm. De grens met de onderliggende C-horizont is vrij scherp. Deze C-horizont bestaat uit lichtbruin lemig zand. Anders dan in de vorige profielen is deze vrij homogeen.

Figuur 26: Profiel 3 (proefsleuf 4, zuid).

- Profiel 4 (Figuur 27)

Profiel 4 bevindt zich in het kijkvenster tussen proefsleuf 1 en 2. Het ligt vlakbij profiel 1 en heeft een vergelijkbare opbouw. Alleen tekent zich hier wel een vrij duidelijke B-horizont af. Deze is ca. 25 a 30cm dik.

Figuur 27: Profiel 4 (kijkvenster 1, noord).

3.6.2. Assessment sporen

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden drie spoornummers toegekend (Figuur 28). Deze sporen zijn van natuurlijke en van menselijke oorsprong. Ze zijn geregistreerd in drie van de vier proefsleuven en kennen een sterke verspreiding binnen het projectgebied.

Figuur 28: Sporenplan (Bijlage 6).

Context **S1** is geregistreerd in het zuiden van proefsleuf 1 (Figuur 29). Het gaat om een grote vergraving. De aflijning ervan is vrij scherp. In de heterogene grijsbruine/witbruine zandlemige vulling werden wat baksteenbrojes gevonden. Aanvankelijk werd het spoor geïnterpreteerd als een ca. 3m brede gracht. Omdat het spoor echter niet meer opduikt in de aansluitende proefsleuf lijkt het eerder een lokale uitgraving te zijn.

Context **S2** is een korte greppel die wordt oversneden door uitgraving S1 (Figuur 30). Ook deze context tekent zich vrij scherp af op het archeologische vlak. Het gaat om een ca. 60cm brede greppel met een noord/noordoost-zuid/zuidwest verloop. De vulling is grijsbruin en bestaat uit zandige leem. Het spoor is waarschijnlijk vrij kort of niet over lange afstand bewaard aangezien het niet meer werd teruggevonden in de aansluitende proefsleuven.

Een derde context (**S3**) is van bodemkundige oorsprong (Figuur 31 en Figuur 32). Het gaat om een klein ovaal spoor met paarsbruine vulling waarvan ten noorden bovendien nog meerdere onregelmatige vlekken zijn vastgesteld. Mogelijk zijn deze het gevolg van vroegere

plantengroei of dierlijke vergravingen (bioturbatie). De context werd gecoupeerd en toont een sterk uitgeloopte bruinige vulling.

In proefsleuf 3 werd verder een windval bloot gelegd. Dit spoor, dat zich vormt wanneer een boom omvalt en ontworteld raakt, is sikkelvormig. Omwille van het vooraf bepaalde natuurlijke karakter kreeg dit spoor geen spoornummer.

Figuur 29: Context S1 (proefsleuf 1).

Figuur 30: Greppel S2 (proefsleuf 1).

Figuur 31: Context S3 op het archeologische vlak (proefsleuf 3).

Figuur 32: Coupe op context S3.

Figuur 33: Vaag zichtbare windval (proefsleuf 3).

3.6.3. Assessment vondsten

Er werden in totaal acht scherven ingezameld. Geen van deze vondsten is afkomstig uit een archeologische context. Vijf ervan werden als aanlegvondst in het centrale deel van proefsleuf 2 ingezameld. Ze zijn er afkomstig uit de overgang tussen de A- en B-horizont. In kijkvenster 1 werden, in de onderzijde van de B-horizont, drie scherven ingezameld. Om verder af te toetsen dat zich hier geen archeologisch spoor bevond, werd hier plaatselijk nog verdiept en is uiteindelijk het profiel geregistreerd (profiel 4).

- **INR1** (Figuur 34)

Deze scherven zijn ingezameld in het noorden van het projectgebied (kijkvenster 1). Het gaat om drie kleine fragmenten met dezelfde kenmerken en die vermoedelijk afkomstig zijn van één individu. De scherven hebben een dikte van maximaal 6mm. De buitenste wand heeft een heterogene roodbruine/donkergrijze kleur. De binnenste wand en de kern van de scherven is donkergrijs. In het baksel zijn sporen zichtbaar van organische verschraling en ook chamotte werd als verschraling aan de klei toegevoegd. De wand van de scherven is geëffend. Eén scherf (linksboven op de foto) lijkt sporen van verhitting te tonen.

- **INR2** (Figuur 35)

In het centrale deel van proefsleuf 2 werden verschillende aardewerktypes ingezameld. Het gaat om twee fragmenten rood geglazuurd aardewerk. De glazuur is telkens enkel aangebracht op de binnenste wand. Eén van de scherven uit (ongeglazuurd) rood aardewerk toont de aanzet naar de schouder van een gesloten pot. Een wandscherf steengoed heeft een grijswit baksel. De buitenste wand heeft een bruine kleur. Met uitzondering van de steengoedscherf, vertonen de verschillende scherven vrij veel verwerking.

Figuur 34: Handgevormd aardewerk uit het kijkvenster (INR1).

Figuur 35: Roodgeglazuurd (links) en rood (rechts) aardewerk en steengoed (boven).

3.6.4. *Assessment stalen*

Niet van toepassing voor dit onderzoek.

3.6.5. *Assessment conservatie*

Niet van toepassing voor dit onderzoek.

3.7. SYNTHESE

3.7.1. Datering en interpretatie

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden drie spoornummers toegekend. Het oudste spoor van menselijke oorsprong is een vrij smalle greppel (S2). De exacte ouderdom, functie of het verdere verloop van de context zijn niet bekend. Op basis van de relatief scherpe aflijning lijkt het spoor echter geen erg hoge ouderdom te hebben. Een jonger spoor (S1) oversnijdt de greppel. Dit spoor met een zeer scherpe aflijning lijkt te dateren in de nieuwste of recente tijd, hoewel dit niet concreet te bevestigen is op basis van het vondstmateriaal. Een derde context is van natuurlijke oorsprong en wordt buiten beschouwing gelaten voor deze interpretatie.

Het vondstmateriaal omvat uitsluitend aardewerk en werd als losse vondsten ingezameld. Dit geeft aan dat er al vanaf de metaaltijden of Romeinse periode menselijke aanwezigheid was binnen of in de directe omgeving van het projectgebied. Het handgevormd aardewerk dat hier een aanwijzing van vormt kon niet gelinkt worden aan archeologische sporen en is mogelijk oorspronkelijk afkomstig van de hogere delen van de helling (ten noorden van het projectgebied). Het overige aardewerk (behorend tot INR2) is van jongere datum. Dit lijkt te illustreren dat minstens vanaf de nieuwste tijd het projectgebied in gebruik werd genomen als akker. Vanuit deze veronderstelling kunnen de scherven op de akker terecht zijn gekomen via akkerbemesting. De verwerking van enkele van deze scherven kan ook in dat licht worden gezien.

Het ontbreken van duidelijke sporen of een uitgebreider vondstmateriaal doet vermoeden dat zich binnen het projectgebied geen uitgebreide archeologische vindplaats bevindt. Wel onderstreept dit schaarse vondstmateriaal en de twee losse sporen dat minstens vanaf de metaaltijden of de Romeinse periode mensen aanwezig waren in of rond het projectgebied. De afgelopen eeuwen ging het uiteindelijk deel maken van het cultuurlandschap.

3.7.2. Confrontatie met resultaten bureaustudie

Op basis van de bureaustudie werd algemeen verwezen naar 'een trefkans inzake archeologisch erfgoed'.⁴ Dit potentieel wordt opgedeeld in een steentijdartefactenluik, wat ondertussen afgetoetst werd via landschappelijke boringen. Met het oog op 'erfgoed bestaand uit bodemsporen' werd dit proefsleuvenonderzoek ingesteld. Het voorkomen van een archeologisch bodemarchief werd met name bevestigd via het proefsleuvenonderzoek. De resultaten zijn echter niet van die aard om verder onderzoek voor te stellen.

3.7.3. Beantwoording onderzoeksvragen

De volgende onderzoeksvragen kunnen beantwoord worden via de resultaten van dit onderzoek⁵:

- **Wat zijn de waargenomen bodemhorizonten? Hoe verhouden de waarnemingen in de profielputten zich ten opzichte van deze van het landschappelijk bodemonderzoek?**
In het noorden van het projectgebied werd plaatselijk een bodemopbouw van een A-, B- en C-horizont vastgesteld. Elders, lager op de helling, ging het steeds om een opbouw van een A-, gevolgd door een B-horizont. Dit bevestigt de waarnemingen uit het landschappelijk bodemonderzoek.
- **In hoeverre is de bodemopbouw nog intact? Is er sprake van lokale verstoring?**
De bodemopbouw lijkt overal vrij goed bewaard. Concrete aanwijzingen van verstoring (door mensen of erosie) zijn niet vastgesteld.
- **Zijn er (nog) bodemsporen aanwezig? In welke mate zijn ze natuurlijk of antropogeen?**
Er werden slechts twee bodemsporen van menselijke/antropogene oorsprong herkend. Ook enkele natuurlijke sporen zijn geregistreerd.
- **Op welke diepte bevindt het archeologisch leesbare niveau zich? Is er sprake van meerdere sporenniveaus?**
Het archeologische relevante (leesbare) vlak bevindt zich op ca. 0,4 tot 0,5m. Er werd slechts één relevant niveau herkend.
- **Wat is de bewaringstoestand van de antropogene sporen?**
De beide contexten bleken in vrij goede staat.

---

⁴ WILLAERT 2023b: p. 5

⁵ WILLAERT 2023b: p. 12

- **Kunnen de bodemkundige vaststellingen gerelateerd worden aan de eventuele afwezigheid van antropogene sporen?**
De helling, waarop het projectgebied aanwezig is, lijkt niet of nauwelijks sporen van erosie te vertonen en de ligging lijkt dus geen of nauwelijks impact te hebben gehad op het bodemarchief.
- **Wat is de relatie tussen de bodem, het landschap en de archeologische waarnemingen?**
De greppeldie die werd aangetroffen, kan mogelijk een functie als afwatering hebben gehad. Deze zou water van hoger op de helling naar beneden hebben kunnen afleiden.
- **Maken de oudere sporen deel uit van één of meerdere structuren, is er een ruimtelijk verband?**
Context S1 oversnijdt context S2. Daaruit kan geconcludeerd worden dat ze tot verschillende fasen behoren en er dus geen ruimtelijk verband is en ze evenmin tot éénzelfde structuur behoorden.
- **Kan op basis van het gerecupereerde materiaal een uitspraak gedaan worden over datering of fasering? Behoren de oudere sporen tot één of meerdere periodes?**
De oudste scherven (handgevormd aardewerk, INR1) kunnen gedateerd worden in de metaaltijden of de Romeinse periode. De scherven die tot INR2 behoren, dateren uit de nieuwe en/of nieuwste tijd.
- **Kan op basis van de waargenomen archeologische fenomenen een uitspraak gedaan worden over de aard en omvang van de menselijke aanwezigheid?**
De sporen en vondsten laten niet toe gefundeerde uitspraken te doen over de aard of omvang van de menselijke aanwezigheid.
- **Zijn er indicaties die wijzen op de inrichting van een erf of nederzetting?**
Niet van toepassing.
- **Zijn er indicaties voor de inrichting van een funeraire ruimte? wat is de omvang? hoeveel niveaus? geschatte aantal individuen?**
Niet van toepassing.
- **Voor waardevolle vindplaats(en) die bedreigd worden door de geplande werkzaamheden: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (m.a.w. is behoud in situ mogelijk)?**
Niet van toepassing.

- **Voor bedreigde waardevolle vindplaatsen die niet in-situ bewaard kunnen blijven:**
  - **Wat is de ruimtelijke afbakening (in X, Y en Z coördinaten) van de zone(s) voor vervolgonderzoek?**
  - **Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht?**
  - **Welke vraagstellingen zijn voor het vervolgonderzoek relevant?**

Niet van toepassing.

4. 4. POTENTIEEL OP KENNISVERMEERDERING

4.1. Aard van de potentiële kennis

De vondsten uit het proefsleuvenonderzoek (ingezameld tijdens het verdiepen naar het archeologische vlak) tonen aan dat zich in de omgeving van het projectgebied minstens vanaf de metaaltijden/Romeinse periode mensen ophouden. De aard van deze aanwezigheid kon echter niet achterhaald worden. Deze vondsten wijzen voornamelijk een archeologisch potentieel aan op de hogere delen van de heuvelrug (ten noorden van het projectgebied).

4.2. Waardering

De prospectie met ingreep in de bodem leverde het bewijs voor menselijke aanwezigheid in de directe omgeving van het projectgebied vanaf de metaaltijden/Romeinse periode. Gegevens over de aard ervan ontbreken echter. Omdat het er op lijkt dat de sporen en vondsten enerzijds wijzen op een uitgebreid cultuurlandschap en anderzijds het potentieel voornamelijk ten noorden van het projectgebied gelegd wordt, zou een vervolgonderzoek geen bijkomende kenniswinst opleveren.

4.3. Kader voor exploitatie voor potentieel op kennisvermeerdering

Verder onderzoek binnen het projectgebied wordt niet aanbevolen en zou waarschijnlijk niet leiden tot een bijkomende kennisvermeerdering.

5. SAMENVATTING

Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen ter hoogte van de Bodegemstraat en de Eganoweide te Dilbeek, waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. Na een bureaustudie werd een landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuvenonderzoek noodzakelijk geacht.

De uitgevoerde landschappelijke boringen, met uitzondering van boring B1 vertoonden een goede bodemontwikkeling met een algemene matige preservatie van de bodemopbouw. Er was echter wel sprake van een duidelijke aftopping van de oorspronkelijke bodem met aanbreng van een antropogeen verwerkte A-horizont (scherpe ondergrens en aanwezigheid van puin bij boring B3). Dit is zeer nadelig voor de preservatie van een in-situ steentijdsite. Er is in de boringen geen sprake van een begraven bodemontwikkeling of een stabilisatiefase binnen het eolisch pakket. Bijgevolg werd de kans op een gepreserveerde in-situ steentijdsite als laag beschouwd worden en diende niet verder ingezet op het steentijdtraject. Er kon direct overgegaan tot de voorziene proefsleuven.

Het uitgraven van vier proefsleuven en een kijkvenster vertoonden dezelfde bodemopbouw als aangetroffen tijdens het landschappelijk bodmeonderzoek. De sporen waren echter beperkt tot een scherp afgelijnde uitgraving en een iets oudere greppel. Het vondstmateriaal kon enkel als losse vondst worden ingezameld en omvat enkele scherven handgevormd aardewerk uit de metaaltijden of de Romeinse periode. Mogelijk zijn ze afkomstig van een vindplaats hoger op de heuvel, ten noorden van het projectgebied. Andere vondsten, uit het centrum van het projectgebied zijn geïnterpreteerd als resten van bemesting uit de nieuwe of nieuwste tijd.

Verder onderzoek binnen het projectgebied wordt niet geadviseerd.

6. BIBLIOGRAFIE

6.1. Bronnen

- WILLAERT, A. 2023a. Archeologienota Dilbeek Bodegemstraat, Vlaams-Brabant. Verslag van resultaten bureauonderzoek. Archeologienota's Ruben Willaert (2023F99 en ID26391).
- WILLAERT, A. 2023b. Archeologienota Dilbeek Bodegemstraat, Vlaams-Brabant. Programma van Maatregelen. Archeologienota's Ruben Willaert (2023F99 en ID26391).

6.2. Internetbronnen

- [Geopunt.be](https://geopunt.be)
- [Dov.vlaanderen.be](https://dov.vlaanderen.be)
- [Inventaris.onroerenderfgoed.be](https://inventaris.onroerenderfgoed.be)
- [Loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas](https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas)

7. BIJLAGEN

- Bijlage 1: Situering projectgebied op GRB
- Bijlage 2: Situering projectgebied op luchtfoto
- Bijlage 3: Situering projectgebied op DTM
- Bijlage 4: Situering proefsleuven op GRB
- Bijlage 5: Situering proefsleuven op luchtfoto
- Bijlage 6: Sporenplan
- Bijlage 7: Detail spoor 1-2
- Bijlage 8: Situering Hoogtes
- Bijlage 9: Situering Profielen
- Bijlage 10: Sporenlijst
- Bijlage 11: Inventarislijst
- Bijlage 12: Fotolijst PS
- Bijlage 13: Fotolijst LB

Meer informatie is tevens beschikbaar via het digitale registratiesysteem:

<http://monarcheo.be/web/monument/archeologie/public/home/home?globals=%7B%22ProjectId%22%3A%226f1a66e8-9534-4b52-af05-aff90091c823%22%7D&parameters=%7B%7D>